

toči, da se prej sčisti in bolj mirno vre. Jako dišečih reči, kakor: kisló zelje, mleko, sir itd. naj ne bo v kleti ali pivnici, dokler mošt vré, ker se mošt hitro takega duha navzame in oduren pokus dobi.

Ko se je mošt dobro izkisal in otrebil, se naj pretoči, če se to že poprej ni zgodilo, ali pa se koj na pipo dene; ináče ga je treba skrbno dolivati, da bo sod vedno poln. Kdor ni vode prilival tropinam, ko jih je stiskal, bo z dvakratnim ali trikratnim pretakanjem vino zadosti sčistil in zboljšal, ter se bo dalo hraniti do tretjega leta.

Kako se zboljša vino iz sadja.

Vino iz sadja se da zboljšati s pretakanjem, po tem če se nekaj mošta skuba in k onemu vlije; to stori vino bolj trpeče, mu da lepšo barvo, postane močnejše in je prijetnejšega okusa. Tudi sladkor zboljša vino, če se ga nekaj v mošt dene preden vre, ali pa pravega vina pridá. Dobro vinsko drožje le takrat koristi, če je kaj vina vmes, ker je znano, da tista reč, ktera pravemu vinu škodje, tudi vina iz sadja zboljšati ne more. — Kdor hoče sadnemu vinu lepo rúdečo barvo dati, naj črnih bezgovih jagod ali črnic, borovnic ali pa malinic s sadjem v prešo da, ali jih poprej stisne in njih soka v sod vlije preden mošt vre.

Prav dober okus dobi vino iz sadja in sadni duh zgubi, če se v mošt, pred ko drožje meče, pest subega bezgovega cvetja v sod vrže, ali pa druge prijetne dišave, n. pr. cvetje od vinike nabrano v rutico zavezano, na niti obešeno, dva ali tri tedne v sredi soda vtopljeno pusti.

Pena iz sadja.

Pena ali šampanjec se iz sadja naredi, če se mošt preden ko drožje meče, v steklenice ali flaške pretoči, ali jih koj napolni in mu nekoliko sladkorja z žganjem pridá, ter steklenice dobro zadela, da zrak do mošta ne more.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

K §. 2. d.

O prodaji goved in kar je od njih.

Za polajšanje prodaje goved in kar od njih dobivamo, so razun navadnih sejmov tudi družčine in pa sejmi za plemno (pašno) govejo živino. Samotež ne moreš po javnih listih (časopisih) zunajnih živinskih kupecev opomniti na živino, ki ti je na prodaj, kajti preveč bi te stalo. Posamezen gospodar ne more malo mleka pošiljati v daljne trge, kjer se stvar boljše speča; tudi ne more iz sladke smétane surovega masla vmeti, dasiravno ga draže plačujejo od onega, ki je vmeten iz kisle. Posamen človek ravno tako tudi ne more sam sira delati in po tem načinu mleko boljše porabiti, a več gospodarjev v zvezi lahko vse te stvari doseže ter jih v svoj prid obrne. Zatoraj se združite gospodarji, delajte vzajemno, osnujte društva za živinske sejme, za nakup in prodajo poljskih pridelkov, za sirarije in dobivanje surovega masla, za mašine za sušenje sadja, za pekarije, za živinske zavarovalnice i. t. d.

K. §. 2. e.

O skrbi za povzdigo planinskih gospodarstev.

Planinska gospodarstva je mogoče povzdigniti po pametnem ravnanju in odlični reji živine, o kojem predmetu je bilo že prej govorjenje. Dalje se pa da to tudi doseči po pametnem ravnanju s planinskimi pašniki, da se rast trav in zelišč povspejuje tako, da se na istem prostoru more več živine obrediti nego zdaj. Zasaditi je treba po planinskih pašnikih živih plotov, za kar se po nižih planinah posebno priporočata smreka in mecesen, za višje planine pa bor (borovec) in jelša.

Živi ploti, ki pašnike omejujejo, varujejo živino preostrih vetrov, in pašnik se tudi ne izsuši, ker se veter ob drevju pozgubi. Živino je v oddeljenih prostorih laže pregledati in jej tudi ni mogoče po vsem pašniku hoditi, kjer več potepa nego pojé. Posamezne oddelke je tudi prilično zapored popasti, ker po tem načinu na popašenem prostoru zopet trava doraste, predno so drugi oddelki zopet popašeni. Trava tem bolje raste, ker nima živina prilike jo potepati.

Planinske pašnike je treba obvarovati hudih posipov in

po hudournikih nastalih zalivov, ki prinesejo kamenje in sipe na pašnike ter travo pokončajo ali vsaj zasujejo.

Grmovje, slabe in škodljive rastline, kakor n. pr. praprot, osatje (bodljikovje), teloh itd., je treba čisto pokončati. Mokre travnike moraš po pravem načinu izsušiti. — Poglavitna stvar pa je pognojenje planiu. Kako pa je to mogoče? Dasiravno ni mogoče tje kaj spraviti hlevskega gnoja, je vendar gnojenje lahko in sicer:

I. Z močó. Ako napelješ vode v popašene planinske oddelke, bude trava dosti hitreje rasla, ker jej pripelješ hranilne (redilne) tvarine, ki jih ima voda v sebi.

II. Z šoto. Na mnogih planinskih pašnikih se nabajajo močvirnati oddelki z šotnico. Šota se izkoplje in na kup nameče. Ko je dalj časa na zraku, se razkroji, zgubi kislino in da razstljana prav dober gnoj. Izvrstni gnoj dobiš tudi, ako k šoti kravjeka in pepela pridáš.

III. S kravjekom — z odpadki. Ako kravjek obleži, kaka leta pod njim ničesa ne raste in trave je tedaj manj; ko pa vendar zopet izpod nje jame trava poganjati in se kravjek zgubi, ni tudi vstreženo, kajti te trave goveda ne jejo, ker jim je premastna. Poberite tedaj kravjek na male kupe, posušite ga in potem razmetajte. Kjer so napravljeni vodovodi, je dobro kravjek deti v jame in ga z vodo razpustiti ter ga kot tekoči gnoj po pašniku razliti.

V planinskih hlevih se tudi nabere precej gnoja. Tega je najboljšje porabiti za pognojenje planinskega travnika, ki je navadno blizo hleva in s plotom ločen od drugih planinskih pašnikov. Seno, ki se tu nakosi, se položi v mrzlem dežju ali snegu živini v hlev.

IV. Z mavcem, pepelom, koščeno moko. Skušajte vsaj najmanje vsakih šest let enkrat potrositi na oralo 2 stota (centa) mavca, 2 stota pepela in en stot koščene moke, vse dobro skupaj zmešano in gotovo se poskušnje ne bote kesali.

Ako po nekterih planinskih pašnikih ni vode za močó in tudi ne šote za pognojenje, vendar še ostane naj boljši gnoj, namreč živalski odpadki, in kdor ta gnoj dobro porabi, bo gotovo trave vesel, ki bode zrasla na travniku, s tem gnojem pognojenim. Ako se bode s planinskimi posestvi tako gospodarilo, kakor do sedaj, bomo šli kmalu rakovo pot; živine bode zarad prepicle hrane zmirom manj in ž ojo se vé da tudi gospodarjevih dohodkov. Z vzajemnim trudom je tedaj treba skrbeti za povzdigo planinskih gospodarstev.

Krompir gnije.

Taki glasi prihajajo letos ne samo od vseh strani Slovenije, temuč tudi iz Hrvaške, Ogerske, Avstrijske itd. Vzrok da letos krompir zlo gnije, je gotovo letošnji skoraj neprestani dež. Krompir ima zato že bolezen v sebi in težko ga je ubraniti gnijlobe. Kar je mogoče, se vendar mora storiti, da se kolikor največ krompirja ohrani zdravega. Svetujemo zato našim gospodarjem, naj se ves krompir, ko ga izkopajo, dobro preišče, in naj vsega gnijlega ali takega, ki ima neko posebno modro kožo, taki odstrani in uniči. Zdrav krompir se naj dobro posuši in naj hrani v prav suhi kleti, ktera se še zvun tega, lahko prevetri. V mokri ali tuhljivi kleti bi ves krompir taki zgujil. Ravno tako mu škodi toplota, potrebno je tedaj, da v prostoru, v katerem se hrani krompir, ne sme prestopiti 5° po Reaum. Kdor nima dobre kleti, naj zdrav krompir zakopa za 2 čevlja globoko v suho zemljo in bo tudi zdravega ohranil.

Krompir se tudi ne sme v kleti preveč nakupičiti, temuč kolikor je največ mogoče narazen razdevati, da se lože vsak dan pregleda in gnjili izbere. Svetovali pa bi vsem gospodarjem posebno letos, naj posipljejo krompir s pepelom od premoga (kamnenega oglenja) da ga tako lože ohranijo.

Dopisi.

Od sv. Miklavža v Monsberg-u 26. septembra. Naši belo-zeleni hrastovi stopci! — Še ni dolgo od tega, ko se je v „Slov. Gospodarju“ bralo, da zunaj Ptuja stopec stoji, ki ima tako čudeu napis, da je nekega dne pes nad njim lajati začel. Kaj bi le neki tisti človek, ki je to „Slov. Gospodarju“ povedal, rekel, ko bi stopec na ptujsko-rogački cesti videl? Hrastovi in belo-zeleni so, vsak izmed njih

velja tri goldinarje, kakor je tesar in njihov mojster Andrej Černejšek, po domače „Drejš“ sam povedal; že več kot eno leto stojijo brez vsakega napisa za cesto, tedaj brez glave in rok, in po tem takem nimajo vsaj zdaj drugega namena, kakor da varjejo, naj bi nihče v klobuku blata iz ceste ne odnesel. Da bi stopci le napis imeli, bi se vsaj videlo, zakaj da so, če bi napise tudi le Kinezi ali Japanezi razumeli mogli! Vsak, ki hodi po nogah in ne po glavi, je lahko razumel, da je bilo lansko leto bolj potrebno za naš most zdravnika poslati, kakor pa za takšne stopce skrbeti, ki že leto in dan nobenega napisa nimajo. Zdravnik naj bi bil most potipal kako mu žila bije, ktera rebra ima strena, kako je ž njegovim naslonjalom (Geländer), ali že ne plešejo morebiti črvi „Deutsch“ in „Steirisch“ po njem. Morebiti je bilo mostu še pomagati, da bi vsaj tako žalostne smrti v Dramlji našel ne bil. Kmetje, ki po naši cesti vino, žito, kamenje, drva itd. vozijo, ne gledajo, kakšni stopci za cesto stojijo, ampak, kako njim bo mogoče čez vodo priti. Žalostna mostova smrt je bila lansko leto kriva, da se je marsikteri krajcarček, zeksarček in goldinarček v Dramljo kopat šel in šuke so ga pozobale in „pofoštkale“, kakor Haložan pravi. Ali da bo vsak laglje zastopil, naj se tako-le pové: Po leti in v jeseni zvozijo Slatenčani mnogo kisele vode skoz Monsberg. Dostikrat gre voz za vozom. Treba je ljudem postreči in njim živino dati, drugači ne speljejo čez breg. Za to pa se vé dobro plačajo. Lansko leto pa ni bilo treba ne ljudem, ne živini streči, pa tudi ne denarjev shranjevat, zakaj nobeden Slatenčan ni bil tako bedast, da bi se bil s slatino naloženim vozom v Dramljo podal, lahko bi se mu bil voz strl in ribe bi bile kiselo vodo izpile. Slatenčani, ki slatino vozite in Monžberžanci, ki živino pripravate, povejte: Je to resnica ali ne? — Zdjaj pa še nekaj. Na železnici se najde večkrat napis: „Železnične naprave se ne smejo pokvariti, kdor jih pokvari se bo kaznoval.“ Take in enake zapovedi in prepovedi če se ne motimo, tudi imamo, kar navadne ceste zadeva. Zdi se nam, da se eden paragraf za ceste glasi: da je srenja odgovorna, ako se na cesti kaj pokvari, n. pr. kakšen stopec ali steber. Ravno na meji gorske in monsberške fare stoji stopec, kteremu nosa manjka. Brš ko ne se je kaki kebrast ded v njega s sekiro zagnal in ga ranil misleč: „Plentaj, kaj tukaj stojiš, če pa nimaš nič Abzeichna“, ali slišiš k nemškemu ali slovenskemu regimentu“. Srenjski predstojniki in vsi, ki pri srenji in njeni kasi kaj govoriti imate, zdaj veste, kaj je Vaša dolžnost! Stopce varovati, da se ne poškodujejo, ali pa po srenjski kasi gledati, če je kaj v njej in tako-le govoriti: V srenjsko kaso plačam jaz, plačaš ti, plača on, plačamo mi, plačate vi, plačajo oni, plačajo vsi! Hopsa po cest! Kmetje le plačujte, saj imate denarjev več ko psiček plak — če je le res?!

Eden, kteremu se stiskano slovensko ljudstvo v srce smili, ki za mostove in stopce debelo plačuje, pri vsem tem pa še le škodo ima.

Od sv. Miklavža v ljutomerskih goricah.

‡ Od vseh krajev pridejo tožbe črez ceste, samo od nas ne. Mislijo menda čast. bralci „Slov. Gospodarja“, da imamo tukaj dobre ceste. Primoran sem tedaj tudi jaz se malo o naših cestah pritožiti.

Res je jako težko v sedajnem času za denarje, pa vendar bi se lahko kaki novčič za zboljšanje cest daroval. Ako pa se to zgoditi ne more, bi se vendar lahko večkrat ceste popravljale, ali tako rečeni „poti“, in posebno v takem kraju, kjer se vino sploh vozi iz vinogradov, pa tudi mnogo drugih stvari. Pa vkljub temu se vendar ne popravljajo. — Niso samo pri nas tako slabe ceste, ampak tudi v sosednih občinah, kakor v Brebrovniku, v Hermancih itd. Vzrok, da so slabe ceste, je občinski predstojnik in občinsko svetovalstvo. Tudi kmetje so pri tem zanemarjenci, kajti bi lahko nameta navozili, da ne bi se take jame delale. Naš kmet bi za občino nič zastoj ne storil, da bi mu žereči žrebelj v peto zabijal, le tamo on gre, kjer mu prav po debelem „cvenk“ v žep padne. Po mojem razumu bi tudi potrebno bilo, v enem letu dvakrat pota popravljati, kar se pa, žalibog pri nas ne zgodi.

Tudi grabe bi potrebno bilo skopati ali iztrebiti. Tudi za moste in žlebe nam naši občinski predstojniki slabo skrbijo. Mosti in žlebi so vsi stari in prhki. Ako se tedaj kaka luknja na mostu naredi, njo občinski predstojnik da zakopati, ako se pri mostu kaka mostnica zlomi, da drugo narediti in celo leto drugega nič ni, kakor samo popravljanje, a da bi

en novi žleb ali novi most narediti dal, to se mu ne more dopovedati. Še več občinskih pritožeb imam, ktere bom prihodnjič priobčil. Z Bogom do prihodnjič.

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je imenoval deželnega predsednika v Koroški grofa Lodron-a, za namestnika v Tirolski, namestnijskega svetovalca v Trientu, barona Ceschi-ja za deželnega predsednika v Koroški; namestnijskega svetovalca barona Pino-ta v Gorici, za deželnega predsednika v Bukovini, in namestnijskega svetovalca g. Summer-ja v Tirolski, za deželnega predsednika v Šleziji, in namestnijski svetovalec Alesani je prestavljen v Trient.

V četrtri seji državnega zbora je dr. Rechbauer utrdil svoj predlog zastran odloženja državnega zbora, in spet se je glasovalo o tem predlogu, in takrat je bil sprejet z večino 4. glasov. Ustavoverci so tedaj spet zmagali, in sicer po tem, da sta dva kmeta iz gornje Avstrijske stopila na njihovo stran. Ministra Petrino in Stremayer nista glasovala. Predlog se je potem izročil posebnemu odseku. Ta odsek je že imel več sej, pri eni je bil tudi grof Potocky, misli se, da bode do 10. t. m. svoje delo dovršil in da bode 10. oktobra spet državni zbor zborovati začel.

Adresna komisija gospodske zbornice še zmirom dela odgovor na adresno. Pravi se, da bode tako napravljen, da ne bo nobene debate potrebno.

Česki deželni zbor, ki se je 29. sept. sešel, je sklenol, da se naj na cesarjev reskript spet pošlje nova adresa na cesarja, in je volil taki posebni odsek, ki ima to adreso izdelati in zbornici predložiti. Da bodo Čehi težko v državni zbor volili, se vidi iz vseh českich listov, posebno pa iz tega, kar piše „Politika“ 1. oktobra t. l. pravi namreč med drugim: „Prodreti in obveljati mora samo trdna volja, ki pravi: „ali hočem ves in cel biti, ali pa naj ne bom!“ S kompromisi si noben narod ne more sestaviti svoje prihodnosti, kompromisi so bili marveč tista kamenja, s kterimi so se skladali nadgrobni spominki na ljudskih grobih. Ali zaupamo lastni moči, potem ne potrebujemo kompromisov, ali pa smo si zvesti svoje nemoči, potem pa nam ne pomaga noben kompromis. Edina politika, ktero moramo imeti, je ta, da si tako na Dunaju, kakor v Petrogradu in Berlinu priborimo spoštovanje. Kdor tega političnega abc ne ume, utegne pri najboljši volji največ škodovati našemu narodu. Bojezljivost, polovičarija in omahovanje, to je trojni glavni strup, ki podkopuje samostojnost narodov.“ — Tako pišejo česki listi in imajo prav.

V zadnji seji adresine komisije v Pragi se je sklenolo, da se naj zbornici predloži in priporoča adresni načrt, kterega sta napravila Rieger in grof Clam-Martinić. Ta adresa je mnogo krajša kakor je bila prejšnja, v nji se ponavljajo vse česke pravice o državopravnih razmerah, ona kritizira cesarjevo pismo in trdi, da krona (cesar) ni imela pravice, brez privoljenja Česke, jeden del njenih pravic skupnemu namestovanju izročiti. V državni zbor ne bodo poslali poslancev in pravijo zato ne, da vezdajni državni zbor ni ono skupno namestovanje, ktero tirja oktoberska diploma. V adresi stojijo tudi te-le besede: „Mi ne moremo iti v državni zbor in tudi ne bomo šli, ker so se naše pogodne poskušaje zavrgle, hočemo pričakovati od vlade nove predloge za pogodbo.“ Tedaj se Čehi vendar hočejo dalje z vlado pogajati. Poročevalec adrese v zbornici bode grof Leo Thun, ta je tudi napravil adresin načrt in Clam-Martinić ga je samo predložil zboru. — Dalje so najnovejši glasi iz Prage, da je prišel tamo Zyblikiewicz in da je poslan od vlade, da bi se naj z českimi voditelji pogajal in njim še nekaj več dovolil. — Mislimo da se bodo Čehi držali svoje politike kakor zdaj in bodo rekli, „ali vse ali nič!“

Iz Francoske. Župan v Marseille-u je razpisal posojilo od 10 milijonov frankov za vojsko. Neki grški trgovec je ponudil mestu 2 milijona, da se naj kupi za nje pušk.

Francoska vlada je zdaj vse može od 21. do 40. leta postavila pod orožje. Če le to ni že vse prekasno. Pravi se tudi, da je v Poštu naročila pri velikih trgovcih mnogo stvari za oboroženje vojakov. Volitve za francosko konstituantno so spet preložene na 16. dan t. m.

Iz Rima se piše, da so Italijani našli v rimskih blagajnicah blizo tri milijone gotovega denarja. Poleg tega je vzela italijanska vlada pod svojo posebno brambo vse cer-